Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
GERARD HOGAN
esitatud 14. jaanuaril 2020[1]

**Kohtuasi C-19/19**

**État belge**
***versus***
**Pantochim SA**, likvideerimisel

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Cour de cassation (Belgia kassatsioonikohus))

Eelotsusetaotlus – Direktiiv 76/308/EMÜ – Vastastikune abi nõuete sissenõudmisel – Direktiiv 2008/55/EÜ – Artiklid 6 ja 10 – Direktiiv 2010/24/EL – Artikli 13 lõige 1 – Taotluse esitanud liikmesriigi kasuks sisse nõutud maksunõude tasaarvestamine taotluse saanud liikmesriigi maksuvõlaga – Sissenõutud nõude staatus – Mõiste „eelis“ tõlgendamine

## I. Sissejuhatus

1. Käesolevas eelotsusetaotluses seisneb küsimus selles, kuidas tõlgendada nõukogu 15. märtsi 1976. aasta direktiivi 76/308/EMÜ vastastikuse abi kohta Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi (EAGGF) rahastamissüsteemi kuuluvatest meetmetest tulenevate nõuete ning põllumajandusmaksude ja tollimaksude sissenõudmisel[2] artikli 6 lõiget 2 ja artiklit 10 koostoimes nõukogu 26. mai 2008. aasta direktiivi 2008/55/EÜ vastastikuse abi kohta teatavate lõivude, tollimaksude, maksude ja muude meetmetega seotud nõuete sissenõudmisel[3] artikli 6 teise lõigu ja artikliga 10.

2. Eelotsusetaotlus on esitatud menetluses, mille poolteks on État belge (Belgia riik) ja Pantochim SA, likvideerimisel. Sisuliselt puudutavad esitatud küsimused seda, kas maksunõude, mis Pantochimil on Belgia riigi vastu, võib tasaarvestada Saksamaa Liitvabariigi käibemaksunõudega sama äriühingu vastu. Saksamaa Liitvabariik on taotlenud Belgia riigilt vastavalt Belgia õigusse üle võetud direktiivile 76/308 abi kõnealuse võla sissenõudmiseks.

3. Teen ettepaneku naasta kohe käesoleva asja faktiliste asjaolude juurde, ent kõigepealt tuleb ära tuua asjakohased õigusnormid.

1 Algkeel: inglise.

2 EÜT 1976, L 73, lk 18; ELT eriväljaanne 02/01, lk 44.

3 ELT 2008, L 150, lk 28.

## II. Õiguslik raamistik

### *A. Liidu õigus*

#### *1. Direktiiv 76/308*

4. Direktiivi 76/308 artiklis 6 oli selle algredaktsioonis sätestatud:

„1. Asutus, kellelt abi taotletakse, nõuab abi taotleva asutuse taotluse korral kooskõlas oma asukohariigis samalaadsete nõuete suhtes kohaldatavate õigusnormidega sisse nõuded, mille kohta on olemas nende täitmisele pööramist lubav juriidiline dokument.

2. Sel eesmärgil tuleb kõiki nõudeid, mille kohta on esitatud sissenõudmistaotlus, käsitleda selle liikmesriigi nõuetena, kus asub asutus, kellelt abi taotletakse; […]“.

5. Direktiivi 76/308 artiklis 10 oli selle algredaktsioonis sätestatud:

„Sissenõutavatele nõuetele ei tohi anda eelisõigusi selles liikmesriigis, kus asub asutus, kellelt abi taotletakse.“

#### *2. Direktiiv 2008/55*

6. Direktiivi 2008/55 põhjenduses 1 märgitakse:

„Nõukogu 15. märtsi 1976. aasta direktiivi 76/308/EMÜ (vastastikuse abi kohta teatavate lõivude, tollimaksude, maksude ja muude meetmetega seotud nõuete sissenõudmisel) on korduvalt oluliselt muudetud. Selguse ja otstarbekuse huvides tuleks kõnealune direktiiv kodifitseerida.“

7. Direktiivi 2008/55 artiklis 6 on sätestatud:

„Asutus, kellelt abi taotletakse, nõuab abi taotleva asutuse taotluse korral kooskõlas oma asukohariigis samalaadsete nõuete suhtes kohaldatavate õigusnormidega sisse nõuded, mille kohta on olemas nende täitmisele pööramist lubav juriidiline dokument.

Sel eesmärgil tuleb kõiki nõudeid, mille kohta on esitatud sissenõudmistaotlus, käsitada selle liikmesriigi nõuetena, kus asub asutus, kellelt abi taotletakse; […]“.

8. Direktiivi 2008/55 artiklis 10 on sätestatud:

„Artikli 6 teisest lõigust olenemata ei pruugi sissenõutavate nõuete suhtes tingimata kohaldada neid eeliseid, mida antakse samalaadsetele nõuetele, mis tekivad taotluse saanud asutuse asukohaliikmesriigis.“

#### *3. Direktiiv 2010/24/EL*

9. Direktiiv 2008/55 on tunnistatud alates 1. jaanuarist 2012 kehtetuks nõukogu 16. märtsi 2010. aasta direktiivi 2010/24/EL vastastikuse abi kohta maksude, maksete ja teiste meetmetega seotud nõuete sissenõudmisel [4] artikliga 29.

4 ELT 2010, L 84, lk 1.

10. Direktiivi 2010/24 artikli 10 lõikes 1 on sätestatud:

„Taotluse esitanud asutuse palvel nõuab taotluse saanud asutus sisse nõuded, mille suhtes on olemas taotluse esitanud liikmesriigis täitmisele pööramist lubav juriidiline dokument.“

11. Direktiivi 2010/24 artikli 13 lõikes 1 on sätestatud:

„Sissenõudmistaotluse saanud liikmesriigis käsitletakse mis tahes nõuet, mille suhtes on taotletud sissenõudmist, taotluse saanud liikmesriigi nõudena, välja arvatud juhul, kui käesolevas direktiivis on sätestatud teisiti. Taotluse saanud asutus kasutab volitusi ja menetlusi, mis on ette nähtud taotluse saanud liikmesriigi õigus- või haldusnormidega, mida kohaldatakse samasuguse maksu või makse või samasuguse puudumisel sarnase maksu või maksega seotud nõuete suhtes, kui käesolevas direktiivis ei sätestata teisiti.

[…]

Taotluse saanud asutus ei ole kohustatud andma teise liikmesriigi nõuetele eelisõigusi, mis antakse tema enda riigis tekkivatele nõuetele, välja arvatud juhul, kui asjaomased liikmesriigid on teisiti kokku leppinud või kui nii on kehtestatud taotluse saanud liikmesriigi õigusaktidega. Liikmesriik, kes annab teise liikmesriigi nõuetele eelisõiguseid, ei või keelduda samade eelisõiguste andmisest teiste liikmesriikide samadele või sarnastele nõuetele samadel tingimustel.

[…]“.

12. Direktiivi 2010/24 artikli 13 lõikes 5 on sätestatud:

„Ilma et see piiraks artikli 20 lõike 1 kohaldamist, kannab taotluse saanud asutus nõudega seoses sissenõutud summad ning käesoleva artikli lõigetes 3 ja 4 osutatud intressid üle taotluse esitanud asutusele.“

### *B. Belgia õigus*

13. 20. juuli 1979. aasta seaduse vastastikuse abi kohta teatavate lõivude, tollimaksude, maksude ja muude meetmetega seotud nõuete sissenõudmisel (loi du 20 juillet 1979 concernant l’assistance mutuelle en matière de recouvrement des créances relatives à certaines cotisations, droits, taxes et autres mesures; *Moniteur belge*, 30.8.1979, lk 9457; edaspidi „20. juuli 1979. aasta seadus“) artiklis 12 on sätestatud:

„Belgia ametiasutused menetlevad välisriigi ametiasutuste poolt esitatud nõuete sissenõudeid nagu [Belgia] kuningriigi siseselt tekkinud nõudeid.“

14. Nimetatud seaduse artiklis 15 on sätestatud:

„Sissenõutavatele nõuetele ei anta mingeid eeliseid“.

15. 27. detsembri 2004. aasta programmseaduse (loi-programme du 27 décembre 2004; *Moniteur belge*, 31.12.2004, lk 87006) kuni 7. jaanuarini 2009 kehtinud redaktsiooni artiklis 334 oli sätestatud:

„Kõik võlgnikule tulumaksu, sellega samaväärseks loetavate maksude, käibemaksu, […] käsitlevate õigusnormide alusel tagastamisele või maksmisele kuuluvad summad võib pädev ametnik ilma formaalsusteta arvestada tasutuks […] tulumaksu, sellega samaväärseks loetavate maksude, käibemaksu, […] katteks, kui neid ei ole vaidlustatud või need ei ole enam vaidluse all.

Eelmist taanet kohaldatakse ka arestimise, eraldamise, üleandmise puhul või kui on tegemist konkureerivate nõuete või maksejõuetusmenetlusega.“

16. Põhikohtuasja faktilistele asjaoludele alates 8. jaanuarist 2009 kohaldamisele kuulunud 27. detsembri 2004. aasta programmseaduse artikli 334 esimeses lõigus oli 22. detsembri 2008. aasta programmseaduse (loi-programme du 22 décembre 2008; *Moniteur belge*, 29.12.2008, lk 68649) artikliga 194 muudetud redaktsioonis ning enne selle muutmist 25. detsembri 2016. aasta seadusega (loi du 25 décembre 2016) sätestatud:

„Kõik summad, mis kuuluvad isikule tagastamisele või maksmisele Service public fédéral Finances'i (föderaalne maksuamet) haldusalas kohaldatavate maksuseaduste alusel või mille kogumise ja sissenõudmise kindlustab nimetatud amet […] võib pädev ametnik omal valikul ilma formaalsusteta arvestada tasutuks isiku poolt vastavate maksuseaduste kohaldamisel tasumisele kuuluvate summade katteks või tasaarvestatuks maksu- või muude nõuetega, mille kogumist ja sissenõudmist korraldab Service public fédéral Finances (föderaalne maksuamet) […] Selle kohaldamine on piiratud asjaomase isiku vaidlustamata võlasummale.

Eelmist taanet kohaldatakse ka arestimise, eraldamise, üleandmise puhul või kui on tegemist konkureerivate nõuete või maksejõuetusmenetlusega.“

## III. Vaidlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimused

17. Pantochim on aktsiaselts, mille likvideerimine algatati 26. juunil 2001 Tribunal de commerce de Charleroi (Charleroi kaubanduskohus, Belgia) otsusega. Selle likvideerimise käigus tasus Pantochim täielikult oma käibemaksuvõla, mille suhtes kehtis Belgia riigi eelisõigus.

18. Samuti esitas Belgia riik kõnealuses likvideerimismenetluses Saksamaa Liitvabariigile kuuluva 634 275,50 euro suuruse käibemaksuvõla ja intressi nõude (edaspidi „Saksamaa käibemaksunõue“). Seda konkreetset käibemaksunõuet tunnustati tagatiseta võlana. Eelotsusetaotlusest nähtub, et Saksamaa Liitvabariik taotles vastavalt Belgia õigusse üle võetud direktiivile 76/308 abi kõnealuse võla sissenõudmiseks.

19. Käesolevas asjas Euroopa Kohtu seisukohta vajav küsimus tekkis seoses sellega, et Pantochimil on märkimisväärne maksunõue Belgia riigi vastu. Kui Belgia riik teatas, et ta kavatseb 27. detsembri 2004. aasta programmseaduse artikli 334 alusel tasaarvestada oma maksuvõla Pantochimile Saksamaa käibemaksunõudega, vastasid Pantochimi likvideerijad sellele kohtumenetluse alustamisega Belgia riigi vastu. Tribunal de première instance du Hainaut, division Mons (Hainaut' esimese astme kohus, Monsi kohtumaja, Belgia) otsustas, et Belgia riigil ei olnud õigust kõnealuseid võlgu tasaarvestada. Cour d'appel de Mons (Monsi apellatsioonikohus, Belgia) jättis oma 27. juuni 2016. aasta kohtuotsusega selle otsuse muutmata ning kohustas Belgia riiki maksma Pantochimile 502 991,47 eurot ja intressi.

20. Belgia riik esitas seejärel kassatsioonkaebuse Cour de cassationisse (Belgia kassatsioonikohus). Nimetatud riik leiab, et Cour d'appel de Mons (Monsi apellatsioonikohus) rikkus muu hulgas direktiivi 76/308 artikli 6 lõiget 2 sellega, et ei võimaldanud Saksamaa Liitvabariigi nõuet sisse nõuda nagu omaenda nõuet. Lisaks ei leia Belgia riik, et nõuete tasaarvestamine vastavalt 27. detsembri 2004. aasta programmseaduse artiklile 334 oleks „eelis“ direktiivi 76/308 artikli 10 tähenduses.

21. Nimetatud kohus toob välja rea Cour d'appel de Monsi (Monsi apellatsioonikohus) järeldusi, millele Belgia riik vastu vaidleb.

22. Esiteks leidis Cour d'appel de Mons (Monsi apellatsioonikohus), et „[programmseaduse] artikkel 334 ei välista sõnaselgelt tsiviilseadustiku (Code civil) tasaarvestuse kohta käivate sätete kohaldamist", mille kohaselt on vajalik „kahe samaliigilise vastastikuse nõude olemasolu […] samas pädevuses tegutsevate samade isikute vahel". Cour d'appel de Mons (Monsi apellatsioonikohus) märkis, et „isegi kui Saksamaa Liitvabariigi nõuet võib sisse nõuda nagu Belgia riigi enda nõuet, jääb see selle riigi nõudeks", mistõttu „seadusjärgne tasaarvestus ei ole võimalik, kuna olukorras, kus Belgia riik soovib tasaarvestada oma võlgnevust [äriühingu Pantochim] vastu [äriühingu Pantochim] võlgnevusega Saksamaa Liitvabariigi ees, puudub nõuete vastastikkus samade isikute vahel". See kohus märgib lisaks, et „isegi kui maksunduslikku tasaarvestust võib pidada tasaarvestuseks *sui generis*", siis ka programmseaduse artikkel 334 „ei laienda tasaarvestuse võimalust muudele nõuetele kui Belgia riigi omad".

23. Teiseks leidis Cour d'appel de Mons (Monsi apellatsioonikohus), et eelöeldut ei muuda ka direktiivi sätted, sest kuigi „need näevad tõesti ette, et nõudeid, mille suhtes on esitatud taotlus, tuleb käsitleda selle taotluse saanud riigi nõudena ja samal viisil", tuleb siiski arvestada, et „sissenõutavatel nõuetel ei ole teisi selliseid eeliseid, nagu on samasugustel nõuetel, mis tekivad taotluse saanud asutuse asukohaliikmesriigis, kui vaid need, mis on ette nähtud selle riigi seadusandlusega või taotluse esitanud riigi ja taotluse saanud riigi vahelise kokkuleppega." Apellatsioonikohus lisas, et „mõiste „eelis" määratluse puudumisel direktiivis, tuleb „eelisena" mõista privileegi või eelisõigust nende tavalises tähenduses". Cour d'appel de Mons (Monsi apellatsioonikohus) lisas, et „mõiste „eelis" määratluse puudumisel direktiivis, tuleb „eelisena" mõista privileegi või eelisõigust nende tavalises tähenduses".

24. Neil asjaoludel otsustas Cour de cassation (Belgia kassatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas sätet, mille kohaselt tuleb nõuet, mille kohta on esitatud sissenõudmistaotlus, „käsitada selle liikmesriigi nõudena, kus asub asutus, kellelt abi taotletakse", nagu see on ette nähtud [direktiivi 2008/55] artikli 6 [teises lõigus], millega asendati [direktiivi 76/308] artikli 6 lõige 2, tuleb tõlgendada selliselt, et taotleva riigi nõue on samastatud taotluse saanud riigi nõudega, mistõttu taotleva riigi nõue omandab taotluse saanud riigi nõude staatuse?

2. Kas [direktiivi 2008/55] artiklis 10, ja enne kodifikatsiooni [direktiivi 76/308] artiklis 10 nimetatud terminit „eelis" tuleb mõista nõude eelisõigusena, mis annab konkurentsi korral nõudele esimuse võrreldes teiste nõuetega, või muu mehhanismina, millega konkurentsi korral saavutatakse nõude eelisjärjekorras tasumine?

3. Kas maksuhalduri õigust teostada konkurentsi korral 27. detsembri 2004. aasta programmseaduse artiklis 334 ette nähtud tingimustel tasaarvestus tuleb pidada eeliseks viidatud direktiivide artikli 10 tähenduses?"

## IV. Menetlus Euroopa Kohtus

25. Kirjalikud seisukohad esitasid Pantochim, Belgia ja Hispaania valitsus ning Euroopa Komisjon. Euroopa Kohus otsustas teha kohtuotsuse ilma kohtuistungit pidamata.

## V. Analüüs

### *A. Sissejuhatavad märkused*

26. Cour de cassation (Belgia kassatsioonikohus) viitab oma Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimustes direktiivide 76/308 ja 2008/55 teatavatele sätetele. Viidatud ei ole direktiivile 2010/24. Pean enne eelotsuse küsimuste analüüsimist vajalikuks määrata kõigepealt kindlaks, milline direktiiv on kohaldatav *ratione temporis*. See on oluline, kuna direktiivi 76/308 artikli 6 lõige 2, direktiivi 2008/55 artikli 6 lõige 2 ja direktiivi 2010/24 artikli 10 lõige 1 ning artikli 13 lõike 1 esimene lõik on sõnastatud mõneti erinevalt, ehkki nende kohaldamisala on muidugi sama. Seda ei saa aga öelda direktiivi 76/308 artikli 10,[5] direktiivi 2008/55 artikli 10 ning direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmanda lõigu kohta.[6]

27. Euroopa Kohus leidis 1. juuli 2004. aasta kohtuotsuse Tsapalos ja Diamantakis (C-361/02 ja C-362/02, EU:C:2004:401) punktis 20, et kuna direktiiv 76/308 reguleerib ainult teises liikmesriigis teatud liiki nõuete tunnustamist ja täitmisele pööramist, sätestamata nende tekkimist või ulatust, siis võib selle direktiivi sätted lugeda menetlusnormideks. Minu arvates on see Euroopa Kohtu seisukoht samuti kohaldatav direktiivide 2008/55 ja 2010/24 suhtes.

28. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt kohaldatakse menetlusnorme üldiselt nende jõustumise hetkel kõikide pooleliolevate vaidluste suhtes, samas kui materiaalõigusnorme ei kohaldata tavaliselt enne nende jõustumist tekkinud olukordade suhtes.[7]

29. Direktiivi 2010/24 artiklis 29 on sätestatud, et direktiiv 2008/55 tunnistatakse kehtetuks alates 1. jaanuarist 2012 ning viiteid kehtetuks tunnistatud direktiivile 2008/55 käsitletakse viidetena direktiivile 2010/24.[8] Mingeid üleminekumeetmeid ei ole direktiivis 2010/24 ette nähtud.

30. Seetõttu ma leian, et praegu eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olevas asjas on kohaldatav direktiiv 2010/24 ja mitte direktiiv 76/308 ega direktiiv 2008/55.

### *B. Esimene küsimus*

31. Oma esimese küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 esimest lõiku, milles on sätestatud, et „mis tahes nõuet, mille suhtes on taotletud sissenõudmist, [käsitletakse] taotluse saanud liikmesriigi nõudena“, tuleb tõlgendada nii, et selle kohaselt omandab taotluse esitanud liikmesriigi (käesolevas asjas Saksamaa) nõue taotluse saanud liikmesriigi (käesolevas asjas Belgia) nõude staatuse.

5 Selle algses redaktsioonis.

6 Euroopa Kohus on juba märkinud 29. aprilli 2004. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* nõukogu (C-338/01, EU:C:2004:253) punktis 72, et „mis puudutab direktiivi 76/308 artiklit 10, milles oli sätestatud, et sissenõutavatele nõuetele ei tohi anda eelisõigusi selles liikmesriigis, kus asub asutus, kellelt abi taotletakse, siis selle artikli [nõukogu 15. juuni 2001. aasta direktiiviga 2001/44/EÜ, millega muudetakse direktiivi 76/308, (EÜT 2001, L 175, lk 17; ELT eriväljaanne 02/12, lk 27)] muudetud redaktsioonis on sätestatud, et selliste nõuete suhtes ei pruugita tingimata kohaldada neid eeliseid, mida antakse samalaadsetele nõuetele, mis tekivad taotluse saanud asutuse asukohaliikmesriigis. Selline *muudatus kujutab endast olulist muudatust direktiiviga 76/308 hõlmatud nõuete kohtlemises*, kuivõrd see võrdub kõnealuste nõuete suhtes seni kohaldatud põhimõtte ümberpööramisega selliselt, et neile ei tohi anda taotluse saanud asutuse asukohaliikmesriigis eelisõigusi.“ Kohtujuristi kursiiv.

7 1. juuli 2004. aasta kohtuotsus Tsapalos ja Diamantakis (C-361/02 ja C-362/02, EU:C:2004:401, punkt 19). Komisjon märgib oma seisukohtade punktis 42, et kuivõrd eelotsusetaotluses ei märgita Saksamaa Liitvabariigi esitatud sissenõudetaotluse kuupäeva, siis ei ole võimalik tuvastada, milline neis kolmest direktiivist on põhikohtuasjas kohaldatav. Pantochim ning Belgia ja Hispaania valitsus viitavad nii direktiivile 76/308 kui ka direktiivile 2008/55.

8 Direktiiv 76/308 tunnistati kehtetuks direktiivi 2008/55 artikliga 25 alates 30. juunist 2008. Vt direktiivi 2008/55 artikkel 26.

32. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on direktiiviga 76/308 kehtestatud ühised eeskirjad vastastikuse abi kohta, et tagada teatud lõivude, tollimaksude ja maksudega seotud nõuete sissenõudmine.[9] See seisukoht kehtib ka direktiivi 2010/24 suhtes.[10] On ju direktiivi 2010/24 eesmärgiks laiendada direktiiviga 2008/55 kodifitseeritud direktiivi 76/308 kohaldamisala nõuetele, mis ei olnud seni eelnimetatud direktiividega hõlmatud, et tagada paremini liikmesriikide finantshuvid ja siseturu neutraalsus ning muuta vastastikune abi tulemuslikumaks ja tõhusamaks. Võttes arvesse abitaotluste suurenenud arvu, on direktiivi 2010/24 eesmärk seega kokkuvõttes hõlbustada ja edendada sellist vastastikust abi.[11]

33. Direktiivi 2010/24 artiklis 1 on sätestatud, et selle direktiiviga kehtestatakse eeskirjad, mille kohaselt liikmesriigid *annavad* kõikides liikmesriikides *abi* artiklis 2 nimetatud ja teises liikmesriigis tekkinud mis tahes nõuete sissenõudmisel. Direktiivi 2010/24 artikli 2 lõike 1 punktis a on sätestatud, et abitaotluse võib esitada muu hulgas seoses nõuetega, mis on seotud *kõikide maksude ja maksetega*, mida koguvad liikmesriigid või mida kogutakse liidu nimel.[12] Direktiivi 2010/24 artikli 10 lõike 1 kohaselt nõuab taotluse saanud asutus teise liikmesriigi taotluse esitanud asutuse palvel sisse nõuded, mille suhtes on olemas taotluse esitanud liikmesriigis täitmisele pööramist lubav juriidiline dokument.

34. Euroopa Kohus märkis 26. aprilli 2018. aasta kohtuotsuse Donnellan (C-34/17, EU:C:2018:282) punktis 48, et vastavalt direktiivi 2010/24 artikli 13 lõikele 1 tuleb sissenõudmistaotluse esemeks olevat nõuet käsitleda taotluse saanud liikmesriigi nõudena ning „viimasel tuleb seetõttu kasutada volitusi ja menetlusi, mis on ette nähtud selle liikmesriigi õiguskorras niisuguste õigus- või haldusnormidega, mida kohaldatakse samasuguse või sarnase maksu või maksega seotud nõuete suhtes“.[13]

35. On siiski oluline rõhutada nende 26. aprilli 2018. aasta kohtuotsuses Donnellan (C-34/17, EU:C:2018:282) esitatud seisukohtade piire. Selle kohtuotsuse sõnastusest on selge, et Euroopa Kohus viitas selles taotluse saanud riigi *menetluslikele kohustustele*. Seetõttu ma leian, et ehkki direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 esimene lõik nõuab, et taotluse esitanud liikmesriigi nõuded tuleks *menetluslikult* lugeda võrdväärseteks[14] taotluse saanud liikmesriigi omadega, kehtivad selle võrdsustamist ette nägeva sätte kohaldamisala suhtes siiski piirid. Konkreetsemalt ei omanda see nõue *materiaalõiguslikult* taolise nõude staatust, mille võib esitada taotluse saanud liikmesriik.

36. See on selge artikli 13 lõike 1 enda sõnastusest ja kontekstist. Nii on näiteks direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmandas lõigus sätestatud, et „taotluse saanud asutus *ei ole kohustatud* andma teise liikmesriigi nõuetele eelisõigusi, mis antakse tema enda riigis tekkivatele nõuetele, *välja arvatud juhul*, kui asjaomased liikmesriigid on teisiti kokku leppinud või kui nii on kehtestatud taotluse saanud liikmesriigi õigusaktidega“.[15] See on iseenesest piisav näitamaks, et taotluse saanud liikmesriigi

9 18. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus X (C-498/10, EU:C:2012:635, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).

10 Direktiivi 2010/24 põhjenduses 1 märgitakse, et „liikmesriikide vahel vastastikuse abi andmine teatavate maksude ja teiste meetmetega seotud liikmesriikide või liidu nõuete sissenõudmisel aitab kaasa siseturu nõuetekohasele toimimisele. See tagab maksustamise neutraalsuse ja on võimaldanud liikmesriikidel kõrvaldada diskrimineerivad kaitsemeetmed piiriülestes tehingutes, mis on kavandatud vältimaks pettusi ja kaotusi eelarvetuludes“. Vt ka 26. aprilli 2018. aasta kohtuotsus Donnellan (C-34/17, EU:C:2018:282, punkt 42).

11 Vt selle kohta 14. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Metirato (C-695/17, EU:C:2019:209, punkt 29). Vt ka direktiivi 2010/24 põhjendus 4, milles märgitakse, et „liikmesriikide finantshuvide ja siseturu neutraalsuse paremaks tagamiseks on tarvis laiendada vastastikust sissenõudmisabi neile maksudele ja maksetele, mis ei ole vastastikuse sissenõudmisabiga veel hõlmatud, samas kui selleks, et tulla toime abitaotluste suurenenud arvuga ja saavutada paremaid tulemusi, tuleb abi muuta tulemuslikumaks ja tõhusamaks ning hõlbustada selle andmist. Nende eesmärkide saavutamiseks on vaja teha olulisi kohandusi ning selleks ei piisa üksnes kehtiva direktiivi 2008/55/EÜ muutmisest. See direktiiv tuleks seetõttu kehtetuks tunnistada ja asendada uue õigusaktiga, mis põhineb direktiivi 2008/55/EÜ saavutustel, kuid näeb vajaduse korral ette selgemad ja täpsemad eeskirjad“.

12 Tuleb märkida, et nõukogu 6. detsembri 1979. aasta direktiiv 79/1071/EMÜ, millega muudetakse direktiivi 76/308 (EÜT 1979, L 331, lk 10; ELT eriväljaanne 02/01, lk 299), laiendas direktiivi 76/308 kohaldamisala käibemaksuga seotud nõuetele.

13 Vt ka seoses direktiiviga 76/308 analoogia alusel 14. jaanuari 2010. aasta kohtuotsus Kyrian (C-233/08, EU:C:2010:11, punkt 43).

14 Taotluse saanud liikmesriigi õigus keelduda abi andmisest taotluse esitanud liikmesriigile on väga piiratud. Vt 26. aprilli 2018. aasta kohtuotsus Donnellan (C-34/17, EU:C:2018:282, punktid 49–51).

15 Kohtujuristi kursiiv.

nõudeid käsitletakse üsna lahus ja eraldiseisvatena taotluse esitanud liikmesriigi omadest. Omal moel näitab see ka direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 esimeses lõigus sätestatud võrdsustamise piire, sest kui taotluse esitanud riigi nõuet koheldaks tõesti selles suhtes materiaalõiguslikult identsena taotluse saanud riigi nõudega, siis oleks nimetatud direktiivi kõnealuse sätte kolmas lõik liigne ja mittevajalik.

37. Minu arvates on direktiivis 2010/24 seega silmas peetud, et taotluse saanud liikmesriik tegutseb taotluse esitanud liikmesriigi nõude täitmisel viimati nimetatu teatavat liiki esindajana.[16] Ent kui nõuet ei ole taotluse saanud liikmesriigile konkreetselt loovutatud – ega väideta, et seda oleks käesolevas asjas tehtud – jääb asjaomane nõue taotluse esitanud liikmesriigi omaks.[17]

38. Tuleb muidugi osutada, et direktiivi 2010/24 artikli 1 kohaselt on taotluse saanud liikmesriigi roll *abistada* taotluse esitanud liikmesriiki *viimati nimetatu* nõude sissenõudmisel. Ma jagan seega Hispaania valitsuse seisukohta,[18] et taotluse esitanud liikmesriigi nõuet ei saa samastada taotluse saanud liikmesriigi nõudega ning et taotluse esitanud liikmesriigi nõue ei omanda taotluse saanud liikmesriigi nõude staatust.[19]

39. Selles suhtes on Euroopa Kohus hiljuti 14. märtsi 2019. aasta kohtuotsuse Metirato (C-695/17, EU:C:2019:209) punktis 40 märkinud, et „kuna direktiivis 2010/24 ei ole kindlaks määratud, kuidas taotluse saanud liikmesriik hoiab sissenõutud summasid enne nende ülekandmist taotluse esitanud liikmesriigile, kuulub see liikmesriikide pädevusse, *tingimusel et sissenõutud summade ja kohaldatava intressi ülekandmise kohustus on täidetud*“.[20]

40. Eeltoodut arvestades leian, et direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 esimest lõiku, mille kohaselt „käsitletakse mis tahes nõuet, mille suhtes on taotletud sissenõudmist, taotluse saanud liikmesriigi nõudena“, tuleb tõlgendada nii, et see tähendab lihtsalt, et viimati nimetatud liikmesriik peab kasutama tema õiguskorra õigus- või haldusnormide kohaselt identsete või sarnaste maksude või maksetega seotud nõuete suhtes kohaldatavaid volitusi ja menetlusi. Samas on direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 esimese ja kolmanda lõigu sõnastusest selge, et taotluse esitanud liikmesriigi nõue ei omanda sellega seoses taotluse saanud liikmesriigi materiaalõigusliku nõude staatust.

### *C. Teine küsimus*

41. Teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt Euroopa Kohtul kindlaks määrata, kas mõistet „eelis“ direktiivi 76/308 artiklis 10 ja direktiivi 2008/55 artiklis 10 tuleks mõista nõudele antud eelisõigusena, mis annab konkurentsi korral nõudele esimuse võrreldes teiste nõuetega, või muu mehhanismina, millest tulenevalt tuleb konkurentsi korral see nõue eelisjärjekorras tasuda.

16 Taotluse saanud liikmesriik peab põhimõtteliselt nõudma tal seoses sissenõudmistaotlusega tekkivate kulude hüvitamist pigem asjaomaselt võlgnikult kui taotluse esitanud liikmesriigilt. Direktiivi 2010/24 artikli 20 lõike 1 kohaselt „[…] nõuab taotluse saanud asutus asjaomaselt isikult sisse ja peab kinni kõik talle sissenõudmisega seoses tekkinud kulud kooskõlas taotluse saanud liikmesriigi õigusnormidega“.

17 Euroopa Kohus märkis 14. märtsi 2019. aasta kohtuotsuses Metirato (C-695/17, EU:C:2019:209, punktid 33 ja 34), et direktiivi 2010/24 artikkel 14 näeb ette pädevuse jaotuse taotluse esitanud liikmesriigi ja taotluse saanud liikmesriigi kohtute vahel. Nii tuleb nõuet puudutavates vaidlustes pöörduda taotluse esitanud liikmesriigi kohtusse, samas kui taotluse saanud liikmesriigis võetud täitemeetmete osas tuleb pöörduda viimati nimetatud liikmesriigi kohtusse. Euroopa Kohtu sõnul tuleneb see pädevuse jaotus asjaolust, et nõue ja selle täitmisele pööramist lubavad juriidilised dokumendid põhinevad taotluse esitanud liikmesriigis kehtivatel õigusnormidel, samas kui taotluse saanud liikmesriigis on võetud täitemeetmeid vastavalt selles riigis kohaldatavatele õigusnormidele. See pädevuse jaotus näitab minu meelest seda, et direktiiv 2010/24 sisaldab menetluseeskirju ja mitte materiaalõiguslikke norme, mis reguleerivad muu hulgas nõude kehtivust või alust.

18 Vt tema seisukoha punkt 27.

19 Pantochim leiab, et taotluse saanud liikmesriik tegutseb taotluse esitanud liikmesriigi nimel. Vt tema seisukohtade lehekülg 8. Belgia valitsus märgib oma seisukohtade punktides 18 ja 21, et taotluse esitanud liikmesriigi nõue omandab taotluse saanud liikmesriigi nõude staatuse ning taotluse esitanud liikmesriigi nõue võrdsustatakse täielikult taotluse saanud liikmesriigi omaga.

20 Kohtujuristi kursiiv. Vt direktiivi 2010/24 artikli 13 lõige 5. Märgiksin, et ehkki Euroopa Kohus järgis oma 14. märtsi 2019. aasta kohtuotsuses Metirato (C-695/17, EU:C:2019:209) suuresti kohtujurist Bobeki ettepanekut kohtuasjas Metirato (EU:C:2018:944), ei kasutanud ta mõistet „täielik võrdsustamine“, mida nimetatud kohtujurist kasutas oma ettepanekus, viitamaks direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 esimeses lõigus sätestatud põhimõttele, mille kohaselt tuleb nõuet, mille suhtes on taotletud sissenõudmist, käsitleda taotluse saanud liikmesriigi nõudena.

42. Nagu ma märkisin käesoleva ettepaneku punktis 30, on eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olevas asjas kohaldatav direktiiv 2010/24 ja mitte direktiiv 76/308 või direktiiv 2008/55. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on seega vaja tõlgendada direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmandat lõiku. Selles suhtes ta küsib, kas mõistet „eelis“ tuleks mõista nõude eelisõigusena, mis annab konkurentsi korral nõudele esimuse võrreldes teiste nõuetega, või muu mehhanismina, millest tulenevalt tuleb konkurentsi korral see nõue eelisjärjekorras tasuda. Vaatamata selle küsimuse formaalsele sõnastusele, ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohus minu meelest selgitanud, milline praktiline vahe oleks tema õigussüsteemis neil kahel variandil.

43. Analüüsin seetõttu seda küsimust suhteliselt abstraktselt, võttes aluseks direktiivi sõnastuse.

44. Tuleb märkida, et direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmanda lõigu ingliskeelses versioonis ei ole kasutatud sõna „eelis“ (*privilege*).[21] Selles on hoopis sätestatud, et taotluse saanud liikmesriik ei ole kohustatud andma teise liikmesriigi nõuetele *eelisõigusi* (*preferences*),[22] mis antakse tema enda riigis tekkivatele sarnastele nõuetele, välja arvatud juhul, kui asjaomased liikmesriigid on teisiti kokku leppinud või kui nii on kehtestatud taotluse saanud liikmesriigi õigusaktidega.[23]

45. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleneb liidu õiguse ühetaolise kohaldamise vajadusest ning võrdsuse põhimõttest, et sellise liidu õigusnormi sõnastust, milles ei viidata selle tähenduse ja kohaldamisala kindlaksmääramiseks sõnaselgelt liikmesriikide õigusele, tuleb tavaliselt tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt ning sellise tõlgenduse andmisel tuleb arvesse võtta sätte konteksti ja asjaomase õigusakti eesmärki.[24] Lisaks tuleb direktiivis 2010/24 kasutatud mõiste „eelisõigused“ (ja/või „privilèges“ prantsuskeelses versioonis[25]) tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramisel võtta arvesse üldist konteksti,[26] milles seda terminit kasutatakse, ning selle tavapärast tähendust igapäevases kõnes.[27]

46. Mõistet „eelisõigused“, mida on kasutatud ainult direktiivi 2010/24 põhjenduses 14 ning artikli 13 lõike 1 kolmandas lõigus, ei ole direktiivis määratletud ning samuti ei ole selle määratlemiseks viidatud liikmesriikide õigusele. Direktiivi 2010/24 põhjenduses 14 märgitakse sisuliselt, et kui taotluse saanud liikmesriik kasutab volitusi, mis on talle antud samalaadsete maksude või maksete suhtes kohaldatavate siseriiklike õigusaktidega, siis ei tuleks neid õigusakte „üldiselt kohaldada eelisõiguste suhtes, mis määratakse taotluse saanud liikmesriigis tekkivatele nõuetele. Eelisõigusi peaks olema siiski võimalik laiendada teiste liikmesriikide nõuetele asjaomaste liikmesriikide vahelise kokkuleppe alusel“.[28]

21 Direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmanda lõigu prantsuskeelses versioonis on kasutatud nii terminit „préférences“ kui ka terminit „privilèges“. Direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmanda lõigu hispaania-, tšehhi-, taani-, saksa-, eesti-, itaalia-, läti-, leedu-, ungari-, malta-, hollandi-, poola-, portugali-, rumeenia-, slovaki-, sloveeni- ja rootsikeelsetes versioonides kasutatakse läbivalt sama või peaaegu võrdväärset terminit. See termin vastab ingliskeelsetele terminitele „preferences“, „privileges“, „priority (right)“ või „prerogatives“.

22 Ma leian, et direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmanda lõigu mõiste „eelisõigused“ on tegelikult direktiivi 76/308 artiklis 10 kasutatud mõiste „eelisõigused“ ja direktiivi 2008/55 artiklis 10 kasutatud mõiste „eelis“ sünonüüm. Tuleb siiski rõhutada, et need artiklid ise on samas oma kohaldamisalalt üsna erinevad ning nende sisu on aja jooksul muutunud. Vt artikli 1 lõige 9 komisjoni ettepanekus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 76/308/EMÜ vastastikuse abi kohta Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi (ESGGF) rahastamissüsteemi kuuluvatest meetmetest tulenevate nõuete ning põllumajandusmaksude ja tollimaksude ning käibemaksu ja teatavate aktsiiside sissenõudmisel (98/C 269/06), KOM(1998) 364 lõplik, milles on kasutatud mõistet „eelisõigused“ ja mitte mõistet „eelised“. Lõpuks vastu võetud õigusaktis, nimelt direktiivis 2001/44, on kasutatud mõistet „eelised“.

23 Pantochim (tema seisukohtade lk 10), Hispaania valitsus (tema seisukohtade punkt 31) ning Cour d'appel de Mons (Monsi apellatsioonikohus) leiavad, et „eelis“ viitab soodsamale kohtlemisele või esimusele. Belgia valitsus väidab, et mõistet „eelis“ tuleks mõista kui nõudele antud eelisõigust, mis annab konkureerivate nõuete korral esimuse teiste nõuete ees (tema seisukohtade punkt 40). Komisjon leiab, et seda tuleb mõista kui nõudele omistatavat esimusliku tasumise õigust (tema seisukohtade punkt 32).

24 16. novembri 2017. aasta kohtuotsus Kozuba Premium Selection (C-308/16, EU:C:2017:869, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika).

25 Rõhutan veel kord, et pean neid mõisteid sünonüümideks.

26 Direktiivi 2010/24 vastuvõtmisega päädinud komisjoni ettepanekus ei viidatud eelisõigustele vaid eelistele. Vt ettepanek: nõukogu direktiiv vastastikuse abi kohta maksude, tollimaksude ja teiste meetmetega seotud nõuete sissenõudmisel (KOM(2009) 28 lõplik; edaspidi „direktiivi 2010/24 ettepanek“), põhjendus 13 ja artikli 22 lõige 2. Selles ettepaneku sättes on sisuliselt sätestatud, et direktiivi reguleerimisalasse kuuluva nõudega seotud abitaotluse täitmisel kasutab taotluse saanud asutus mitte ainult volitusi vaid ka eeliseid, mis on ette nähtud taotluse saanud liikmesriigis tekkinud nõuetele. Direktiivi 2010/24 kujunemisloost ei ole selge, miks eri keeleversioonides asendati termin „eelis“ terminiga „eelisõigus“ ning kas sellisel muudatusel oli üldse mingi eesmärk ning milline see oli.

27 4. mai 2006. aasta kohtuotsus Massachusetts Institute of Technology (C-431/04, EU:C:2006:291, punkt 17 ja seal viidatud kohtupraktika).

28 Vt vastupidi direktiivi 2010/24 ettepaneku artikli 22 lõige 2.

47. Direktiivi 2010/24 artikkel 13 kannab pealkirja „Sissenõudmistaotluse täitmine“. Direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 esimeses lõigus on sisuliselt sätestatud, et taotluse saanud asutus peab kasutama sissenõudmistaotluse esemeks olevate nõuete sissenõudmiseks *volitusi ja menetlusi*, mis on ette nähtud taotluse saanud liikmesriigi õigus- või haldusnormidega. Iga sellist nõuet tuleb sellega seoses käsitleda taotluse saanud liikmesriigi nõudena, kui kõnealuses direktiivis ei ole sätestatud teisiti.

48. Minu arvates ei ole direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmanda lõigu sõnastamisel silmas peetud erandit selle artikli esimesest lõikest – pigem viidatakse selles millelegi eraldiseisvale nendest volitustest ja menetlustest, mida kohaldatakse sissenõudmistaotluse täitmisel. Võttes arvesse selle sätte üldist konteksti ja sõnastust ma leian, et see hõlmab teatavatel juhtudel direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 esimeses lõigus nimetatutega võrreldes *täiendavaid* õigusi või soodustusi, mida on antud taotluse saanud liikmesriigi nõuete täitmisele taotluse esitanud liikmesriigi nõuete ees. Nagu ma olen juba märkinud, kinnitab kõik see esimese küsimuse suhtes tehtud järeldust, et taotluse esitanud riigi nõuet ei pea *materiaalõiguslikult* käsitlema taotluse saanud riigi poolt esitatud nõudena, kuna, kordan, nõude taolise materiaalõigusliku staatuse korral oleks kogu see regulatsioon tarbetu.

49. Võttes arvesse seda laia ja täpsustamata viisi, kuidas mõistet „eelisõigused“ direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmandas lõigus kasutatakse, ma leian, et see mõiste viitab mis tahes mehhanismile, mis toob konkureerivate nõuete korral kaasa taotluse saanud liikmesriigi nõude tasumise eelisjärjekorras. See hõlmab – kuid mitte ainult – eelisõigust või esimust, mis antakse taotluse saanud liikmesriigi nõuetele seoses nende tasumise järjekohtadega asjaomase liikmesriigi maksejõuetussüsteemis.[29] Samamoodi on taotluse saanud liikmesriigil direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmandas lõigus ette nähtud viisil *õigus*, kuid mitte *kohustus* omistada selline eelisõigus või esimus taotluse esitanud liikmesriigi nõuetele.[30]

### *D. Kolmas küsimus*

50. Selle küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus kindlaks teha, kas maksuhalduri õigust teostada konkurentsi korral sellistes õigusnormides nagu 27. detsembri 2004. aasta programmseaduse artiklis 334 või 22. detsembri 2008. aasta programmseaduse artiklis 194 ette nähtud tingimustel tasaarvestus tuleb pidada eelisõiguseks direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmanda lõigu tähenduses.

51. Nagu komisjon oma kirjalikes seisukohtades märgib, kuulub üldine pädevus tasaarvestada vastastikuseid nõudeid liikmesriigi õiguses nõuete sissenõudmise suhtes ette nähtud volituste ja menetluste hulka. See tasaarvestamise volitus ei kehti seega mitte ainult taotluse saanud liikmesriigi (käesolevas asjas Belgia riigi) nõuete suhtes, vaid ka teiste võlausaldajate nõuete suhtes, kui on tegemist vastastikuste nõuetega.[31] Seetõttu ma leian, et vastastikuste nõuete tasaarvestamise volitus

29 Sellega seoses märgin, et direktiivi 2010/24 ei kohaldata mitte ainult juhtudele, kus taotluse esitanud liikmesriigi võlgnik on maksejõuetu. Direktiivi 2010/24 kohaldamisala hõlmab kõiki selles artiklis 2 nimetatud nõudeid, mille puhul kehtib muu hulgas rida piiranguid direktiivi artiklis 18 sätestatud taotluse saanud asutuse kohustuste suhtes.

30 Direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmandas lõigus on samuti sätestatud, et liikmesriik, kes annab teise liikmesriigi nõuetele eelisõiguseid, ei või keelduda samade eelisõiguste andmisest teiste liikmesriikide samadele või sarnastele nõuetele samadel tingimustel. Kui taotluse saanud liikmesriik on andnud mõne teise liikmesriigi nõuetele eelisõigusi, siis tuleb need anda võrdsel alusel ka kõikide teiste liikmesriikide nõuetele. Ma leian, et kuivõrd sellised eelisõigused võivad olla kahjulikud teistele võlausaldajatele, siis peavad sellised eelisõigused olema kehtestatud läbipaistval viisil seadusega, et teised võlausaldajad oleksid neist teadlikud.

31 Belgia õiguse asjaomased tasaarvestuseeskirjad peab muidugi kindlaks määrama eelotsusetaotluse esitanud kohus.

kuulub põhimõtteliselt direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 esimese lõigu kohaldamisalasse.[32] Seega, kui näiteks Pantochimil ja Saksamaa Liitvabariigil oleks vastastikuseid nõudeid, siis oleks need põhimõtteliselt võimalik – kui see ja kõik muud Belgia õiguse tingimused on täidetud – teineteisega tasaarvestada.

52. Eelotsusetaotlusest ei nähtu võibolla piisavalt selgelt, kas 27. detsembri 2004. aasta programmseaduse artikliga 334 või 22. detsembri 2008. aasta programmseaduse artikliga 194 tehakse erand Belgia tsiviilseadustiku tasaarvestuse üldeeskirjadest. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab seda kontrollima, kuid näib, et need üldeeskirjad nõuavad vastastikuste nõuete olemasolu samas pädevuses tegutsevate samade isikute vahel. Seega ei ole selge, kas taotluse saanud liikmesriigi (käesolevas asjas Belgia) nõudeid, mis kuuluvad direktiivi 2010/24 artikli 2 kohaldamisalasse, koheldakse tasaarvestuseeskirjade kohaldamisel erinevalt teiste võlausaldajate nõuetest.

53. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on toonud eelotsusetaotluses ära väljavõtteid Cour d'appel de Monsi (Monsi apellatsioonikohus) 27. juuni 2016. aasta kohtuotsusest, milles leiti, et ei 27. detsembri 2004. aasta programmseaduses ega 22. detsembri 2008. aasta programmseaduses tehta erandeid Belgia tsiviilseadustiku tasaarvestuse üldeeskirjadest, milles, nagu olen juba märkinud, nõutakse vastastikuste nõuete olemasolu samade isikute vahel. Lisaks märgib Cour d'appel de Mons (Monsi apellatsioonikohus), et isegi kui Saksamaa Liitvabariigi nõuet oleks võimalik sisse nõuda Belgia riigile võlgnetava summana, jääb see ikkagi Saksamaa Liitvabariigi nõudeks ning vastastikuste nõuete puudumisel ei ole tasaarvestus võimalik.

54. Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab oma eelotsusetaotluses samuti teatavatele Belgia riigi argumentidele tema apellatsioonimenetluses. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib selles suhtes, et Belgia riigi väitel on 27. detsembri 2004. aasta programmseaduses ja 22. detsembri 2008. aasta programmseaduses ette nähtud *sui generis* tasaarvestamise süsteem, mis ei nõua maksuasjades võlgade ja nõuete vastastikkust. Belgia riik väitis, et seega on lubatud tasaarvestada nõudeid, mille aluseks on vastavalt direktiivile 2010/24 esitatud sissenõudmistaotlus.

55. Belgia valitsus väidab oma Euroopa Kohtule esitatud seisukohtades, et kolmas küsimus on vastuvõetamatu, kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole selgitanud Belgia tsiviilseadustiku tasaarvestuseeskirju ega 27. detsembri 2004. aasta programmseaduses ja 22. detsembri 2008. aasta programmseaduses ette nähtud tasaarvestusmehhanismi.

56. Küll veidi kõheldes pean ennast siiski kohustatuks selle väitega nõustuma. Kuivõrd nii eelotsusetaotluses kui ka Euroopa Kohtu toimikus puuduvad sisuliselt selgitused, kuidas see väidatav *sui generis* mehhanism toimib ning kas üldse ja millisel määral see erineb Belgia tsiviilseadustiku tasaarvestuseeskirjadest, siis ei ole mul võimalik hinnata mingilgi tähenduslikul viisil, kas see mehhanism on hõlmatud direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 esimeses lõigus kasutatud mõistega „volitused ja menetlused" või kujutab endast selle asemel hoopis eelist kolmanda lõigu tähenduses.

57. Belgia valitsus väidab teise võimalusena lisaks vastuvõetamatuse väitele, et kõnealune *sui generis* mehhanism pelgalt lihtsustab sissenõudmismenetlust ning seda ei tuleks seetõttu eeliseks (eelisõiguseks) pidada.

32 Vt selle kohta komisjoni seisukohtade punkt 50. Lisaks, ehkki see ei kehti *ratione temporis* Pantochimi likvideerimise suhtes, on nõukogu 29. mai 2000. aasta määruse (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta (EÜT 2000, L 160, lk 1; ELT eriväljaanne 19/01, lk 191) artikli 6 „Tasaarvestus" lõikes 1 sätestatud, et „maksejõuetusmenetluse algatamine ei mõjuta võlausaldajate õigust nõuda oma nõuete ja võlgniku nõuete tasaarvestust, kui see on lubatud maksejõuetu võlgniku nõude suhtes kohaldatava seadusega". Nimetatud määruse artiklis 43 „Ajaline kohaldamine" on sätestatud, et „käesoleva määruse sätteid kohaldatakse ainult pärast selle jõustumist algatatud maksejõuetusmenetluste suhtes. Käesoleva määruse jõustumise eelseid võlgniku õigustoiminguid reguleerib seadus, mida nende teostamise ajal kohaldati". Määrus nr 1346/2000 jõustus 31. mail 2002. Vt selle artikkel 47. Määrus nr 1346/2000 tunnistati kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määrusega (EL) 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta (ELT 2015, L 141, lk 19). Vt seoses tasaarvestamisega ka määruse 2015/848 artikli 9 lõige 1, mis on väga sarnane määruse nr 1346/2000 artikli 6 lõikega 1. Määruse 2015/848 artikli 84 lõikes 1 on sätestatud, et selle „määruse sätteid kohaldatakse ainult pärast 26. juunit 2017 algatatud maksejõuetusmenetluste suhtes. Kõnealusele kuupäevale eelnenud võlgniku toimingute suhtes kohaldatakse nende toimingute tegemise ajal kehtinud õigust".

58. Kui Euroopa Kohus peaks asuma seisukohale, et kolmas küsimus on vastuvõetav ning kui, nagu Belgia valitsus väidab, see mehhanism pelgalt lihtsustab sissenõudmismenetlust ega anna tema nõuete tasumise järjekoha osas eelisõigust ega esimust ega eelista Belgia riiki kui kreeditori muul moel,[33] siis kuulub see mehhanism minu arvates direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 esimeses lõigus kasutatud mõiste „volitused ja menetlused“ kohaldamisalasse.

59. Kõik see tähendab, et liikmesriikidel on õigus kehtestada oma riigisisestes võlgade sissenõudmiseeskirjades üldine tasaarvestusvolitus kõikide võlgade suhtes ning loobuda vastastikkuse nõudest, olenemata võlausaldaja isikust. *Kui* just sellega oligi tegemist 27. detsembri 2004. aasta programmseaduse ja 22. detsembri 2008. aasta programmseaduse puhul – mille hindamine ja tuvastamine on täielikult riigisiseste kohtute ülesanne – siis tuleb sellist laiendatud tasaarvestusvolitust pidada hõlmatuks liikmesriigi õigusnormides maksejõuetusmenetluse suhtes kehtestatud tavaliste „volituste ja menetlustega“, nagu see on ette nähtud direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 esimeses lõigus.

60. Teisalt aga tuleb märkida, et komisjoni väitel näib kõnealune mehhanism toovat kaasa eelisõiguse andmise Belgia riigile tehtavate maksete suhtes, mis kaldub kõrvale tavalistest tasaarvestuseeskirjadest ning mida tuleks seetõttu pidada eeliseks (eelisõiguseks) direktiivi 2010/34 artikli 13 lõike 1 kolmanda lõigu tähenduses.[34] Ehkki on kahetsusväärne, et seda küsimust tuleb kaaluda pelgalt hüpoteetiliselt, on minu arvates nii, et kui 27. detsembri 2004. aasta programmseadus ja 22. detsembri 2008. aasta programmseadus näevad võlanõuete vastastikkusest loobumisega Belgia riigi kasuks ette tasaarvestamise eelisõiguse või laiendatud tasaarvestusõiguse, mida ei ole teistel võlausaldajatel, siis kujutab see endast „eelisõigust“ direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmanda lõigu tähenduses.

61. Muidugi, isegi kui see oleks nii, siis see *iseenesest* ei muudaks midagi, kuna tuleb osutada, et direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmandas lõigus on *samuti* sätestatud, et taotluse saanud liikmesriigid ei ole kohustatud andma selliseid eelisõigusi taotluse esitanud liikmesriigi sarnastele nõuetele, välja arvatud juhul, kui asjaomased liikmesriigid on selles konkreetselt kokku leppinud või kui sellised taotluse esitanud liikmesriigi nõuete eelisõigused on kehtestatud taotluse saanud liikmesriigi õigusaktidega.

62. Euroopa Kohtu toimikust ning eelkõige 20. juuli 1979. aasta seaduse artiklist 15[35] nähtub, mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Belgia õiguskorras *ei ole* antud taotluse esitanud liikmesriigi nõuetele mingit sellist eelisõigust ega eelist.[36]

63. Lisaks ei muuda sellekohaste normide puudumisel direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmas lõik samamoodi nagu selle esimene lõik taotluse esitanud liikmesriigi nõude staatust ega too kaasa selle üleminekut taotluse saanud liikmesriigile. Sellest järeldub, et taotluse esitanud liikmesriigi nõue ei saa sellistest eelisõigustest tulenevalt omandada taotluse saanud liikmesriigi nõude staatust. Märgin selguse huvides samuti, et võttes arvesse direktiivi 2010/24 eesmärki, milleks on muu hulgas tagada, et taotluse saanud liikmesriik abistab taotluse esitanud liikmesriiki viimati nimetatu nõuete sissenõudmisel, peab eelisõiguste andmine vastavalt direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmandale lõigule tulema taotluse esitanud liikmesriigile kasuks ja mitte kahjuks.

33 Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab seda kontrollima.

34 Komisjon leiab, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on hinnata, kas kõnealune tasaarvestusmehhanism kujutab endast eelisõigust. Vt komisjoni seisukohtade punkt 47.

35 Vt ka 9. jaanuari 2012. aasta seaduse, millega võetakse üle nõukogu 16. märtsi 2010. aasta direktiiv 2010/24/EL vastastikuse abi kohta maksude, maksete ja teiste meetmetega seotud nõuete sissenõudmisel (loi transposant la Directive 2010/24/UE du Conseil du 16 mars 2010 concernant l'assistance mutuelle en matière de recouvrement des créances relatives aux taxes, impôts, droits et autres mesures du 9 janvier 2012), artikli 20 lõige 1, milles on samuti sätestatud, mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus, et välismaa nõuded, mille suhtes on esitatud abitaotlus, *ei* oma mingeid eeliseid.

36 Belgia valitsus märkis oma Euroopa Kohtule esitatud seisukohtade punktis 51, et taotluse esitanud liikmesriigi nõuete suhtes *ei* kehti mingeid „eeliseid“.

## VI. Ettepanek

64. Eelnevaid kaalutlusi arvestades teen ettepaneku vastata Cour de cassation'i (Belgia kassatsioonikohus) küsimustele järgmiselt:

Nõukogu 16. märtsi 2010. aasta direktiivi 2010/24/EL vastastikuse abi kohta maksude, maksete ja teiste meetmetega seotud nõuete sissenõudmisel artikli 13 lõike 1 esimest lõiku, mille kohaselt „käsitletakse mis tahes nõuet, mille suhtes on taotletud sissenõudmist, taotluse saanud liikmesriigi nõudena", tuleb tõlgendada nii, et selle kohaselt peab viimati nimetatud liikmesriik kasutama tema õiguskorra õigus- või haldusnormide kohaselt identsete või sarnaste maksude või maksetega seotud nõuete suhtes kohaldatavaid volitusi ja menetlusi. Direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 esimest ja kolmandat lõiku tuleb aga tõlgendada nii, et taotluse esitanud liikmesriigi nõue ei omanda taotluse saanud liikmesriigi materiaalõigusliku nõude staatust.

Mõiste „eelisõigused" direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmandas lõigus viitab mis tahes mehhanismile, mis toob konkureerivate nõuete korral kaasa taotluse saanud liikmesriigi nõude tasumise eelisjärjekorras. See hõlmab, kuid mitte ainult, eelisõigusi või järjekohaõigusi, mis antakse taotluse saanud liikmesriigi nõuetele seoses nende tasumise järjekohtadega asjaomase liikmesriigi maksejõuetussüsteemis. Taotluse saanud liikmesriigil on õigus, kuid mitte kohustus anda selline eelisõigus või järjekohaõigus taotluse esitanud liikmesriigi nõuetele.

Üldine pädevus tasaarvestada vastastikuseid nõudeid kuulub liikmesriigi õiguses nõuete sissenõudmise suhtes ette nähtud volituste ja menetluste hulka ning ei kehti mitte ainult taotluse saanud liikmesriigi nõuete suhtes, vaid ka teiste võlausaldajate nõuete suhtes, kui on tegemist vastastikuste nõuetega, ning on põhimõtteliselt hõlmatud direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 esimese lõiguga.

Mehhanism, mis pelgalt lihtsustab sissenõudmismenetlust ega anna taotluse saanud liikmesriigi nõuetele tasumise järjekoha osas eelisõigust ega esimust, kuulub direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 esimeses lõigus kasutatud mõiste „volitused ja menetlused" kohaldamisalasse.

Direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmas lõik ei muuda taotluse esitanud liikmesriigi nõude staatust ega too kaasa selle üleminekut taotluse saanud liikmesriigile. Võttes arvesse direktiivi 2010/24 eesmärki, milleks on muu hulgas tagada, et taotluse saanud liikmesriik abistab taotluse esitanud liikmesriiki viimati nimetatu nõuete sissenõudmisel, peab eelisõiguste andmine vastavalt direktiivi 2010/24 artikli 13 lõike 1 kolmandale lõigule tulema taotluse esitanud liikmesriigile kasuks ja mitte kahjuks.